

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور
۳۱. تحلیلی بر آثار واگذاری شرکت صنایع پتروشیمی خلیج فارس

مشخصات لایحه

مقدمه

دوره یازدهم - سال دوم

شماره ثبت:

۷۱۵

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

معاونت پژوهش‌های

زیربنایی و امور

تولیدی

دفتر: مطالعات انرژی،

صنعت و معدن

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۳۱۰۱۷۹۷۹

تاریخ انتشار:

۱۴۰۰/۱۰/۱۳

طبق تبصره «۱» ذیل بند «ب» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌چهارم قانون اساسی، دولت مجاز است به منظور حفظ سهم بهینه بخش دولتی در فعالیت‌های گروه دو ماده (۲) این قانون با توجه به حفظ حاکمیت دولت، استقلال کشور، عدالت اجتماعی و رشد و توسعه اقتصادی، تا ۲۰ درصد ارزش فعالیت‌ها در بازار را حفظ کند. از سویی طبق تبصره «۳» بند «الف» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌چهارم قانون اساسی دولت می‌تواند از طریق سازمان‌های توسعه‌ای پس از فراخوان عمومی و احراز عدم تمایل بخش‌های غیردولتی برای سرمایه‌گذاری بدون مشارکت دولت، در طرح‌های اقتصادی موضوع فعالیت‌های گروه یک ماده (۲) این قانون در مناطق کمتر توسعه‌یافته و یا در صنایع پیشرفته با فناوری بالا و یا صنایع خطرپذیر در کلیه مناطق کشور به سرمایه‌گذاری مشترک با بخش‌های غیردولتی اقدام نماید.

با توجه به تصمیم مقرر در خصوص واگذاری سهام شرکت پتروشیمی خلیج فارس (موضوع بند «الف» تبصره «۲» ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۱)، سعی شد در این گزارش به صورت مختصر تبعات این موضوع مورد بحث و بررسی قرار گیرد. به همین منظور در ادامه، ابتدا وضع موجود سازمان توسعه‌ای شرکت ملی صنایع پتروشیمی و کارکردهای آن مورد بررسی قرار گرفته و سپس پیشنهادی در خصوص سهام ۱۸/۷۵ درصدی شرکت پتروشیمی خلیج فارس متعلق به شرکت ملی صنایع پتروشیمی ارائه شده است.

تبیین وضع موجود

سازمان‌های توسعه‌ای با در نظر گرفتن فضای عمومی حاکم بر اقتصاد کشور، می‌توانند کارکردهای متفاوتی داشته باشند؛ ولی هدف عمومی از شکل‌گیری این نهادها، تقویت نظام پشتیبانی از کسب و کارها، پوشش ریسک و به طور کلی شناسایی نقاط شکست بازار و جبران آن است.^۲ در نمودار ۱ برخی از کارکردهای سازمان توسعه‌ای شرکت ملی صنایع پتروشیمی مبتنی بر ماده (۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور ارائه شده است.

۱. الف - به دولت اجازه داده می‌شود، بنگاه‌های دولتی مشمول گروه‌های (۱) و (۲) موضوع ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌چهارم قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی را پس از احراز صلاحیت حرفه‌ای و اهلیت فنی و مالی و همچنین عدم بدهی معوق متقاضی به نظام بانکی، سازمان خصوصی‌سازی و صندوق‌های بازنشستگی، واگذار یا منتقل نماید و پس از واريز منابع حاصله به ردیف ۳۱۰۵۰۱ مصارف مربوط به موضوع جزء «۱» بند «د» سیاست‌های کلی اصل چهل‌چهارم قانون اساسی را از طریق جدول شماره (۱۳) این قانون با تأکید بر تقویت تعاونی‌ها پرداخت کند.

به منظور ثبات بخشی به بازار سرمایه، دولت مجاز است در صورت عدم آمادگی بازار سرمایه در جذب سهام موضوع این بند، معادل سهام فروش نرفته را به دستگاه‌های اجرایی ذی‌نفع واگذار یا منتقل و یا اوراق مالی اسلامی منتشر نماید.

۲. سازمان‌های توسعه‌ای فعال در کشورهای مختلف بر مشارکت و تسهیلگری در زمینه‌های توسعه فناوری، بازار، سرمایه‌گذاری و پوشش ریسک، ایجاد و مدیریت زیرساخت‌ها و خدمات پشتیبانی و شبکه‌سازی و تکمیل زنجیره ارزش تمرکز کرده‌اند.

نمودار ۱. برخی از کارکردهای سازمان توسعه‌ای شرکت ملی صنایع پتروشیمی

پژوهش و فناوری	تکمیل زنجیره ارزش	ایجاد و تکمیل زیر ساخت‌ها	سرمایه گذاری و پوشش ریسک
<ul style="list-style-type: none"> • دانش فنی ارائه شده ۱۰ مورد • کاتالیست ۱۵ مورد • مواد شیمیایی ۶ مورد 	<ul style="list-style-type: none"> • شناسایی محصولات پر مصرف وارداتی و برنامه ریزی برای تولید ۲۱ طرح پیشران به ارزش سرمایه گذاری ۲/۷ میلیارد دلار 	<ul style="list-style-type: none"> • احداث خط لوله انتقال گاز اتیلن در غرب با سرمایه گذاری بیش از ۱۰۶۰۰ میلیارد ریال 	<ul style="list-style-type: none"> • احداث طرح GTPP اسلام آباد غرب با هزینه ۵۴۴۵۰ میلیارد ریال و ۱۸۲ میلیون دلار • تامین مالی پروژه فاز گازی تولید پلی اتیلن و پلی پروپیلن

همان‌طور که از نمودار ۱ نیز مشخص است شرکت ملی صنایع پتروشیمی در حوزه‌های مختلف پژوهش و فناوری، تکمیل زنجیره ارزش و به‌هم‌رسانی کسب‌وکارها، ایجاد و تکمیل زیرساخت‌ها و سرمایه‌گذاری در طرح‌هایی که بخش خصوصی تمایل به سرمایه‌گذاری در آن را ندارد ورود کرده و سرمایه‌گذاری لازم را انجام داده است.

یکی از منابع پیش‌بینی شده در قانون برای سازمان‌های توسعه‌ای کشور، تبصره «۷» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی است که طبق آن مقرر شده است ۷۰ درصد از وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های وابسته به سازمان‌های توسعه‌ای کشور در اختیار سازمان‌های مذکور قرار گیرد تا از طریق مشارکت با بخش غیر دولتی به منظور توسعه اقتصادی مناطق کمتر توسعه‌یافته، تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام، ایفای وظایف حاکمیتی در حوزه‌های نوین با فناوری پیشرفته و پرخطر و آماده‌سازی بنگاه‌ها جهت واگذاری صرف شود که به دلیل عدم اجرای دقیق این حکم نتوانسته در این راستا چندان مؤثر واقع شود. به عبارتی سازمان توسعه‌ای شرکت ملی صنایع پتروشیمی به اتکای منابع داخلی خود اجرای طرح‌های توسعه‌ای و زیرساختی را به‌عهده دارد که کاهش این منابع موجبات تأخیر یا عدم اجرای آنها را به همراه خواهد داشت. در جدول ۱ واحدهای تابعه و شرکت‌های وابسته به شرکت ملی صنایع پتروشیمی ارائه شده است.

جدول ۱. واحدهای تابعه و شرکت‌های وابسته به شرکت ملی صنایع پتروشیمی

شرکت‌های تابعه فرعی با سهام مساوی و بیشتر از ۵۰ درصد	نام شرکت	درصد سهام
شرکت‌های وابسته با سهام کمتر از ۵۰ درصد	سازمان منطقه ویژه اقتصادی پتروشیمی	۱۰۰
	شرکت سهامی پژوهش و فناوری پتروشیمی	۱۰۰
شرکت‌های وابسته با سهام کمتر از ۵۰ درصد	پتروشیمی خلیج فارس	۱۸/۱۷۵
	پتروشیمی ابن سینا	۲۰
	پتروشیمی هگمتانه	۳۲
	شرکت پژوهش و فناوری صنعت نفت	۴/۸۵

در بین شرکت‌های تابعه و وابسته زیرمجموعه شرکت ملی صنایع پتروشیمی، تنها شرکت پتروشیمی که درآمدزایی نسبتاً خوبی برای شرکت مادر تخصصی در بر دارد،^۱ شرکت پتروشیمی خلیج فارس است. براساس مصوبات بودجه شرکت ملی صنایع پتروشیمی در سال ۱۴۰۰، این شرکت از محل سود سهام شرکت‌ها حدود ۶۵۹۳ میلیارد ریال (معادل ۱۸ درصد از کل درآمد شرکت) درآمد کسب می‌کند که عمده آن از محل سود شرکت هلدینگ خلیج فارس است. با توجه به طرح‌های توسعه‌ای و زیرساختی در دست اقدام شرکت ملی صنایع پتروشیمی (از جمله طرح اسلام آباد غرب به‌عنوان اولین طرح تولید پلی‌پروپیلن از گاز طبیعی) و همچنین سهم درآمدی شرکت ملی پتروشیمی از محل سود شرکت‌ها (با سهم عمده شرکت هلدینگ خلیج فارس)، خارج کردن شرکت هلدینگ خلیج فارس از فهرست واگذاری‌ها در شرایط کنونی می‌تواند نقش مؤثری در ادامه اجرای طرح‌های توسعه‌ای شرکت ملی پتروشیمی داشته باشد.

از طرفی، هلدینگ خلیج فارس تأمین‌کننده خوراک بسیاری از مجتمع‌های پتروشیمی است، که حفظ مالکیت ۱۸/۷۵ درصدی شرکت ملی صنایع پتروشیمی به نمایندگی از دولت باعث تسهیل تعاملات و روابط فیما بین شرکت‌ها خواهد بود. همچنین، با توجه به انحصار برخی از محصولات از جمله آروماتیک‌ها و پت (PET) در کشور و همچنین تولید سرویس‌های جانبی (یوتیلیتی) در منطقه ماهشهر و عسلویه حضور شرکت ملی صنایع پتروشیمی به نمایندگی از دولت در کاهش شدت انحصار صنعت پتروشیمی ضروری است.

ذکر این نکته حائز اهمیت است که با حفظ سهم فعلی شرکت ملی صنایع پتروشیمی در هلدینگ خلیج فارس، سهم دولت در کل صنعت پتروشیمی کمتر از ۱۰ درصد خواهد بود و بنابراین مفاد تبصره «۱» ذیل بند «ب» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی رعایت شده است.

جمع‌بندی و ارائه پیشنهاد

شرکت ملی صنایع پتروشیمی به‌علت ماهیت سازمان توسعه‌ای، پروژه‌های توسعه‌ای و زیرساختی زیادی از جمله طرح اسلام‌آباد غرب به‌عنوان اولین طرح تولید پلی‌پروپیلن از گاز طبیعی را در دست اجرا دارد. ازسویی تأمین منابع اجرای طرح مذکور به استناد مجوز شورای اقتصاد منابع داخلی شرکت ملی صنایع پتروشیمی تعیین گردیده است. عواید حاصل از سود سالیانه هلدینگ خلیج فارس، به‌عنوان یکی از منابع عمده تأمین مالی پروژه‌های مذکور است و در صورت واگذاری سهام مزبور، طرح‌های توسعه‌ای این شرکت به‌دلیل فقدان منابع مالی با چالش جدی مواجه خواهند شد. لذا، پیشنهاد جزء الحاقی به بند «الف» تبصره «۲» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ به‌شرح ذیل ارائه می‌شود:

جزء الحاقی:

۷۰ درصد وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های وابسته به سازمان‌های توسعه‌ای (از جمله شرکت ملی صنایع پتروشیمی) موضوع تبصره «۷» بند «الف» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی، صد در صد تخصیص یافته تلقی می‌شود.

۱. شرکت سهامی پژوهش و فناوری پتروشیمی و سازمان منطقه ویژه اقتصادی پتروشیمی به صنعت ارائه خدمات می‌کنند.